

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการ ทางสายตาของระหว่างประเทศ ต่างประเทศ และประเทศไทย

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตาในประเทศไทยนั้น จะพบว่าแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่บัญญัติเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการให้สิทธิแก่คนพิการทางสายตาในการมีสิทธิที่จะมีสุนัขนำทางได้ แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวแล้วจะพบว่ายังขาดหลักเกณฑ์ในเรื่องของรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้สุนัขนำทาง จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยนี้เพื่อให้ได้แนวทางเกี่ยวกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา โดยศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งจะประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา
ระหว่างประเทศ

- 1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ
- 2) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 1975 (Declaration on the Rights of Disabled Persons)

ส่วนที่ 2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการของ
ต่างประเทศ

- 1) สหรัฐอเมริกา
- 2) ประเทศอังกฤษ
- 3) เครือรัฐออสเตรเลีย

ส่วนที่ 3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการของ
ประเทศไทย

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- 2) ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)
- 3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564
- 4) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิทางสำหรับคนพิการทางสายตา ระหว่างประเทศ

3.1.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

สำนักงานใหญ่สหประชาชาติได้ให้การรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) โดยมีสาระสำคัญ คือ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมด้านสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดสิทธิเกี่ยวกับคนพิการ รวมถึงการกำหนดในเรื่องอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการได้ใช้สิทธิของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ส่งเสริมคุ้มครอง และประกันให้คนพิการได้มีสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม พร้อมกับส่งเสริมในเรื่องการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ ส่งเสริมการเข้าถึงการใช้ประโยชน์ต่อการขนส่ง การบริการสาธารณะ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การส่งเสริมให้เกิดการยอมรับความเท่าเทียมของคนพิการในทางกฎหมายให้คนพิการได้รับความเสมอภาคในการได้รับโอกาสทางการศึกษา การรักษาพยาบาล การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป²

ในส่วนของประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2551 โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเผยแพร่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ให้ความรู้กับคนพิการรวมทั้งบุคคลทั่วไปให้ได้ทราบถึงการคุ้มครองและประกันสิทธิของคนพิการ คือ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนพิการ เพื่อเป็นการรับรองต่อคนพิการที่จะสามารถใช้สิทธิของตนเองได้โดยที่จะไม่ได้รับการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะต้องปฏิบัติดังนี้

- 1) กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อเป็นหน่วยงานที่ดูแลประสานงานเรื่องต่าง ๆ โดยได้มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบ
- 2) ต้องมีการจัดทำโครงสร้างภายในหน่วยงานเพื่อประสานงาน และติดตามการปฏิบัติงาน

¹ กฤษภณ โภยเต็ม. (2564). อนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในประเทศไทย. *วารสารสังคมวิวัฒน์*, 12 (1), หน้า 93-94.

² สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2552). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disability (CRPD))*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. หน้า 3.

3) ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนพิการ องค์กรคนพิการต่าง ๆ ภาคประชาสังคมต่าง ๆ

4) จัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาฯ ภายในระยะเวลา 2 ปีแรก และจัดทำฉบับต่อไปทุก ๆ 4 ปี³

สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ มีดังนี้

- 1) การเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 2) การไม่เลือกปฏิบัติ
- 3) การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
- 4) การเคารพความแตกต่างและหลากหลายของมนุษย์
- 5) ความเท่าเทียมของโอกาส
- 6) ความสามารถในการเข้าถึง
- 7) ความเท่าเทียมระหว่างชายกับหญิง
- 8) การเคารพสิทธิและความสามารถของเด็กพิการ

หลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ มีดังนี้

- 1) การส่งเสริมความเท่าเทียมกันและจัดการเลือกปฏิบัติ
- 2) ความสามารถในการเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง รวมทั้งเทคโนโลยี และระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงบริการอื่น ๆ

3) การมีหลักประกัน การกีดกันการเข้าไปมีส่วนร่วมบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น⁴

สิทธิของคนพิการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ มีดังนี้

- 1) สิทธิความเท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติ
- 2) สิทธิการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล
- 3) สิทธิได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถตามกฎหมายบนพื้นฐานอันเท่าเทียมกัน
- 4) เสรีภาพจากการถูกทรมาน
- 5) เสรีภาพจากการถูกแสวงหาประโยชน์ การใช้ความรุนแรงและการล่วงละเมิด
- 6) สิทธิที่จะได้รับการเคารพต่อศักดิ์ศรีทางร่างกายและจิตใจ

³ กฤษภณ โภยเต็ม. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 98.

⁴ มณฑิธร บุญตัน. (2559). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติกับผู้ป่วย คนพิการทางจิต และผู้ดูแลในประเทศไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://omhc.dmh.go.th/news/admin/128201691022.pdf>. [2565, 10 กรกฎาคม].

- 7) เสรีภาพในการย้ายถิ่นฐานและการถือสัญชาติ
- 8) สิทธิในการอาศัยอยู่ในชุมชน
- 9) เสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น
- 10) สิทธิการเคารพการเป็นส่วนตัว
- 11) สิทธิการเคารพในการสร้างครอบครัว และสถาบันครอบครัว
- 12) สิทธิด้านสุขภาพ
- 13) สิทธิทางการศึกษา
- 14) สิทธิด้านการทำงาน
- 15) สิทธิสำหรับมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เพียงพอ
- 16) สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเรื่องสาธารณะ
- 17) สิทธิการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม นันทนาการการผ่อนคลายยามว่างและกีฬา

3.1.2 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 1975

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 1975 (Declaration on the Rights of Disabled Persons) ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1975 โดยมีโครงสร้างจำนวน 13 ข้อบท⁵ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การส่งเสริมความเสมอภาคและการเข้าไปมีส่วนร่วม คนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ดังนั้น สิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลทั่วไปได้รับคนพิการควรที่จะได้รับ สิทธิขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกัน ปฏิญญานี้รับรองให้คนพิการมีสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ คนพิการมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาเกี่ยวกับ ความต้องการที่จำเป็นพิเศษของคนพิการในทุกระดับของการวางแผน ด้านเศรษฐกิจ และสังคม คนพิการมีสิทธิในการดำรงชีวิตกับครอบครัวและการเข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางสังคมและสันตนาการต่าง ๆ

2) การบำบัดฟื้นฟู คนพิการมีสิทธิได้รับการบำบัดรักษาโดยทางการแพทย์ จิตวิทยา และกายภาพบำบัด รวมทั้งการใช้วชิระเทียม ได้รับการบำบัดฟื้นฟูทางการแพทย์สังคม การศึกษา และบริการอื่น ๆ ซึ่งทำให้สามารถพัฒนาความสามารถเพื่อการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3) การมีงานทำ ปฏิญญานี้รับรองให้มีการฝึกอบรมวิชาชีพแก่คนพิการแล้ว ยังรับรองให้คนพิการมีสิทธิหลายประการ เช่น มีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันการแสวงหา และ

⁵ Declaration on the Rights of Disabled Persons.

การคงไว้ ซึ่งการจ้างงานหรือการประกอบอาชีพ จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ผลิต รายได้ นอกจากนี้ ยังรับรองให้คนพิการสามารถเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานได้ เป็นต้น⁶

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ รวมทั้งเป็นการก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติของประเทศสมาชิกต่อคนพิการ โดยรัฐบาลประเทศสมาชิกได้ กำหนดแนวนโยบาย การออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิคนพิการเพื่อให้คนพิการ ได้รับสิทธิและโอกาสในด้านต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป องค์การสหประชาชาติ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ (World Programme of Action concerning Disabled Persons) ขึ้น ซึ่งต่อมาสมัชชาสหประชาชาติได้ให้การรับรองแผนตามมติที่ 37/52 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2525 ดังนั้นวันที่ 3 ธันวาคม ของทุกปีจึงได้ถูกกำหนดให้เป็น “วันคนพิการสากล” เพื่อให้ทุกประเทศทั่วโลกได้จัดกิจกรรมรณรงค์ให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตของคนพิการ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน สิทธิคนพิการ⁷

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา ของต่างประเทศ

3.2.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเรื่องของสิทธิ ของคนพิการ ความเท่าเทียมกันของบุคคล โดยเน้นการส่งเสริมให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพและโอกาส ที่เท่าเทียมกัน

โดยสหรัฐอเมริกามีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการหลายฉบับ เช่น การตรารัฐบัญญัติชาวอเมริกันที่มีความพิการ ค.ศ. 1990 (Department of Justice, 2009) ขึ้นใช้บังคับ โดยมีเนื้อหาในเรื่องของการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและยอมรับในเรื่องความเท่าเทียมกัน ในด้านโอกาสของคนพิการในการทำงาน

ปี พ.ศ. 2534 ออกประกาศเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในเรื่องของ การบริการ โครงการ หรือกิจการที่ดำเนินการ

⁶ ชนวรรณ เกตุชาญศิริ. (2559). *การส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ ศึกษากรณีกฎหมายกำหนดให้นายจ้างเจ้าของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงาน*. สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 45-46.

⁷ พรเทพ เตยเจริญวรรณ. (2563). *กฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ*. วิชานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตร ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 88-89.

ปี พ.ศ. 2537 ออกประกาศเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมบนพื้นฐานของคนพิการในเรื่องการมีส่วนร่วมกับสาธารณะของคนพิการ

ปี พ.ศ. 2541 ออกประกาศเพิ่มเติมเพื่อควบคุมเกี่ยวกับพื้นที่ต่างระดับที่มีเครื่องจักรที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย

ด้านสิทธิการศึกษาของคนพิการ เนื่องจากในอดีตเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสหรัฐอเมริกาถูกปฏิเสธที่จะได้เข้าเรียนในโรงเรียนเหมือนเด็กทั่วไป หรือแม้แต่กรณีที่โรงเรียนพิเศษหรือสถานสงเคราะห์ได้รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนแล้ว แต่กลับพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นจากการไม่ได้รับการบริการที่ดีเท่าที่ควรตามที่คนพิการพึงได้รับ จึงได้มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายการศึกษาพิเศษเมื่อปี ค.ศ. 1975 ชื่อว่า “Education for all Handicapped Act of 1975” เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ ได้เรียนหนังสือ ได้รับการจัดการศึกษาตามที่รัฐจัดหาให้ ในปัจจุบันนี้มีกฎหมายที่ชื่อว่า พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2547 (Individuals with Disabilities Education Act 2004) ที่ได้กำหนดให้รัฐจะต้องจัดให้เด็กพิการได้รับการศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย รัฐต้องจัดให้เด็กพิการมีสิทธิเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป

ด้านการจ้างแรงงานของคนพิการ กรมแรงงานของสหรัฐอเมริกาได้ออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดวางรูปแบบของที่ทำงานและอุปกรณ์สำนักงานให้เหมาะสม ปลอดภัย มีประสิทธิภาพขึ้น เพื่อกำหนดให้นายจ้างต้องดำเนินการจัดให้ที่ทำงานและอุปกรณ์ของสำนักงานมีความเหมาะสม ปลอดภัย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้นายจ้างจ้างลูกจ้างคนพิการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานอันตราย หรืองานที่ต้องอาศัยทักษะพิเศษซึ่งคนพิการไม่อาจทำงานได้แม้จะได้รับการจัดหาอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแล้วก็ตาม⁸

ด้านสิทธิเลือกตั้ง มีกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิคนพิการ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยคนพิการชาวอเมริกัน (The Americans with Disabilities Act 1990: ADA) และมีกฎหมายที่ได้รับรองสิทธิการเลือกตั้งโดยเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิในการเลือกตั้ง (Vote Rights Act of 1965, VRA) นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิการเลือกตั้งสำหรับคนชราและคนพิการโดยเฉพาะ โดยกำหนดให้รัฐต้องจัดการเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้มีความเหมาะสมกับคนชราและคนพิการ คือ พระราชบัญญัติการเข้าถึงสิทธิในการเลือกตั้งสำหรับคนชราและคนพิการ (The Voting Accessibility for Elderly and Handicapped Act of 1984, VAEHA)⁹

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 111-114.

⁹ เจษฎา ทองขาว. (2563). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของคนพิการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ. 2561. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 49 (3), หน้า 578-579.

ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ มีกฎหมายที่มีสาระสำคัญเป็นการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ คือ พระราชบัญญัติคนพิการอเมริกัน (The American Disabilities Act: ADA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง ลงนามโดยประธานาธิบดีจอร์จ บุช (Gorge Bush) โดยพัฒนาขึ้นมาจากกฎหมายสิทธิพลเมือง ปี ค.ศ. 1964 (Civil right law) และกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพ ปี ค.ศ. 1973 (The Rehabilitation Act 1973)¹⁰

กฎหมายคนพิการอเมริกัน เป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดสิทธิแก่คนพิการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) สิทธิการถูกจ้างงาน
- 2) สิทธิการเดินทาง/คมนาคมและ บริการสาธารณะ
- 3) สิทธิในการเข้าถึงที่พักอาศัย และสินค้า
- 4) สิทธิในการติดต่อทางโทรคมนาคม

โดยที่สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายกลางที่บัญญัติเกี่ยวกับสุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา คือ กฎหมายคนพิการอเมริกัน (The Americans with Disabilities Act 1990: ADA) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุนัขนำทางนั้น ในปี ค.ศ. 2010 กระทรวงยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่ข้อบังคับฉบับปรับปรุงสำหรับ Titles II และ III of the American with Disabilities Act ปี 1990 ในทะเบียนของรัฐบาลกลางเมื่อวันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 2010 โดยกฎหมายฉบับนี้ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับคำว่า “สัตว์ช่วยเหลือ” และข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ช่วยเหลือ ซึ่งรายละเอียดที่เกี่ยวกับ “สัตว์ช่วยเหลือ” มีดังนี้

“สัตว์ช่วยเหลือ” (Service animals) หมายถึง สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนเป็นรายบุคคลให้ทำงานหรือปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ของคนพิการทั้งทางกายภาพ ประสาทสัมผัส จิตเวช สติปัญญา หรือความพิการทางจิตอื่น ๆ ส่วนสัตว์ชนิดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าหรือสัตว์เลี้ยงที่ได้รับการฝึกอบรมหรือไม่ได้รับการฝึกฝน จะไม่ถือว่าเป็นสัตว์ที่ให้บริการตามวัตถุประสงค์ของคำจำกัดความนี้¹¹ โดยงานของสัตว์ช่วยเหลือ เช่น นำทางคนตาบอด เตือนคนหูหนวก เตือน

¹⁰ ทวี เชื้อสุวรรณทวี. (2558). การเปรียบเทียบกฎหมายด้านคนพิการของประเทศไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. *วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการศึกษาและพัฒนาคคนพิการ*, 1 (2), หน้า 41-42.

¹¹ Americans with Disabilities Act Title III Regulations § 36.104 Definitions.

Service animal means any dog that is individually trained to do work or perform tasks for the benefit of an individual with a disability, including a physical, sensory, psychiatric, intellectual, or other mental disability. Other species of animals, whether wild or domestic, trained or untrained, are not service animals for the purposes of this definition.

และคุ้มครองผู้มีอาการชัก สงบสติอารมณ์ในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของความเครียดที่กระทบกระเทือนจิตใจ (PTSD) เป็นต้น

สัตว์ช่วยเหลือถือเป็นสัตว์ใช้งานไม่ใช่สัตว์เลี้ยง งานที่สุนัขได้รับการฝึกฝนนั้นจะต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับความพิการของบุคคลนั้น แต่สุนัขที่มีหน้าที่ให้ความสะดวกสบายหรือการสนับสนุนทางอารมณ์เพียงอย่างเดียวไม่ถือเป็นสัตว์ช่วยเหลือภายใต้กฎหมายฉบับนี้

นอกจากนี้ ภายใต้กฎหมายฉบับนี้รัฐบาลของรัฐและท้องถิ่น ธุรกิจ และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่ได้ให้บริการสาธารณะต่าง ๆ จะต้องอนุญาตให้สัตว์ช่วยเหลือติดตามคนพิการไปได้ในทุกพื้นที่ของสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้าไปได้¹² ตัวอย่างเช่น ในโรงพยาบาล ห้องผู้ป่วย คลินิก โรงอาหาร หรือห้องตรวจ อย่างไรก็ตาม อาจเหมาะสมที่จะแยกสัตว์ช่วยเหลือออกจากห้องผ่าตัดที่ห้องจะต้องเป็นสถานที่ปลอดเชื้อ

โดยสัตว์ช่วยเหลือจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ดูแล ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ สัตว์ช่วยเหลือจะต้องถูกควบคุมด้วยสายจูง หรือผูกไว้ เว้นแต่อุปกรณ์เหล่านั้นจะรบกวนการปฏิบัติงานที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพของสัตว์ช่วยเหลือ ในกรณีดังกล่าวคนพิการอาจจะต้องรักษาการควบคุมสัตว์ช่วยเหลือด้วยเสียง สัญญาณ หรือการควบคุมอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่ไม่ชัดเจนว่าเป็นสัตว์ช่วยเหลือหรือไม่ กฎหมายได้อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถดำเนินการสอบถามได้ การสอบถามนั้นจะถูกจำกัดด้วยคำถามสองข้อ คือ

- 1) สุนัขเป็นสัตว์ช่วยเหลือที่จำเป็นสำหรับความทุพพลภาพหรือไม่ และ
- 2) สุนัขได้รับการฝึกฝนการทำงานหรืองานใด

เจ้าหน้าที่ไม่สามารถสอบถามเกี่ยวกับความพิการของบุคคล ตรวจสอบเอกสารทางการแพทย์ ตรวจสอบบัตรประจำตัวพิเศษหรือตรวจสอบเอกสารการฝึกอบรมสำหรับสุนัข หรือขอให้สุนัขแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานได้

การอ้างการแพ้และความกลัวต่อสุนัขไม่ใช่เหตุผลที่ถูกต้องในการปฏิเสธการเข้าถึงหรือปฏิเสธการให้บริการแก่ผู้ใช้สัตว์ช่วยเหลือ

บุคคลที่มีความทุพพลภาพไม่สามารถขอให้นำสัตว์ช่วยเหลือออกจากสถานที่ได้ เว้นแต่

- 1) สุนัขอยู่นอกเหนือการควบคุมและผู้จัดการไม่ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อควบคุมหรือ
- 2) สุนัขไม่ได้ถูกขังในบ้าน เมื่อมีเหตุผลอันสมควรที่จะขอให้นำสัตว์ช่วยเหลือออก พนักงานต้องเสนอโอกาสให้ผู้ทุพพลภาพได้รับสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องมีสัตว์นั้นอยู่

¹² U.S. Department of Justice Civil Rights Division Disability Rights Section. (2011). *Service Animals*. (Online). Available: https://www.ada.gov/service_animals_2010.htm. [2022, July 15].

สถานประกอบการที่ขายหรือเตรียมอาหาร โดยทั่วไปต้องอนุญาตให้สัตว์บริการในพื้นที่สาธารณะ แม้ว่าจะมีกฎหมายของรัฐหรือท้องถิ่นระบุห้ามไว้ก็ตาม

คนพิการที่ใช้สัตว์ช่วยเหลือไม่สามารถถูกแยกออกจากสุนัขช่วยเหลือได้ หรือได้รับการปฏิบัติที่ด้อยกว่าคนอื่น ๆ หรือถูกปฏิบัติแตกต่างในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากบุคคลรายอื่นที่ไม่มีสัตว์ นอกจากนี้ หากธุรกิจต้องการเงินมัดจำหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายโดยผู้ที่มาพร้อมสัตว์เลี้ยง ธุรกิจนั้นต้องยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับสัตว์บริการ

หากธุรกิจ เช่น โรงแรมมีการเรียกเก็บเงินสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้เข้าพัก ลูกค้าที่เป็นคนพิการอาจถูกเรียกเก็บเงินสำหรับความเสียหายที่เกิดจากตัวเองหรือสัตว์เลี้ยงของเขา

การออกใบรับรองนั้น จะมีสำนักออกประกาศนียบัตรรับรองสุนัขแห่งสหรัฐอเมริกา (Service Dog Certification of America) และสำนักบริการสัตว์แห่งชาติ (National Service Animal Registry: NSAR) มีอำนาจในการทดสอบและออกใบรับรองให้แก่สุนัขนำทางช่วยเหลือคนพิการ เพื่อเป็นการแสดงสิทธิว่าสุนัขนำทางเหล่านี้สามารถเข้าไปในเขตสาธารณะหรือสถานที่ที่ไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงเข้าไปได้¹³ แม้ว่าโดยหลักแล้วกฎหมายจะไม่ได้กำหนดให้มีการลงทะเบียน แต่การลงทะเบียนสุนัขเป็นสุนัขช่วยเหลือจะเป็นสิ่งสำคัญและให้ประโยชน์มากมายแก่คนพิการ เนื่องจากทุกครั้งที่คนพิการอยู่ร่วมกับสุนัขในที่สาธารณะ การลงทะเบียน บัตรประจำตัวประชาชน และเล็บบริการจะช่วยจัดคำถามเพราะสิ่งของเหล่านี้ทำให้สุนัขของคนพิการถูกต้องตามกฎหมายในฐานะสุนัขช่วยเหลือเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ¹⁴

ดังนั้น กฎหมายคนพิการอเมริกันฉบับนี้จึงเป็นแนวทางสำหรับ 50 รัฐในสหรัฐอเมริกาที่แต่ละรัฐสามารถที่จะดำเนินการออกกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยงช่วยเหลือที่เป็นของรัฐตนเองได้ เช่น รัฐเพนซิลเวเนีย มีการกำหนดคำนิยามของสุนัขช่วยเหลือที่ซับซ้อนและความหมายแคบ โดยไม่รวมบุคคลบางกลุ่มที่กฎหมายกลางรวมอยู่ด้วย หรือบางรัฐมีข้อกำหนดของรัฐแตกต่างจากกฎหมายคนพิการอเมริกัน ในเรื่องของการระบุแท็ก สายรัด ปลอกคอ หรือสายจูง หรือการรับรองจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของโปรแกรมการฝึกอบรมหรือ

¹³ จิรภัทร นันทเศรษฐ. (2562). ปัญหากฎหมายของคนพิการทางสายตา กับสุนัขนำทางในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7 (1), หน้า 5.

¹⁴ National Service Animal Registry. (1995). *Service Dog Registration and Your Legal Rights*. (Online). Available: <https://www.nsarco.com/service-dog#register>. [2022, July 15].

โรงเรียนฝึก เป็นต้น¹⁵ ซึ่งงานวิจัยนี้จะทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับสัตว์ช่วยเหลือของรัฐจอร์เจีย (Georgia) รัฐโอเรกอน (Oregon)

รัฐจอร์เจีย (Georgia) ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สุนัขช่วยเหลือ” (Assistance dog) หมายถึง สุนัขที่ได้รับการฝึกอบรมจากบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการรับรองให้ปฏิบัติงานทางกายภาพสำหรับผู้พิการทางร่างกาย โดยสุนัขช่วยเหลือ ได้แก่ สุนัขนำทางบุคคลที่ตาบอด สุนัขช่วยฟังที่เตือนผู้ที่หูหนวกหรือหูตึงด้วยเสียงเฉพาะ และสุนัขบริการสำหรับบุคคลทุพพลภาพนอกเหนือจากตาบอดหรือหูหนวกซึ่งได้รับการฝึกฝนให้ปฏิบัติงานทางกายภาพต่าง ๆ ได้ ไม่จำกัดเพียงการลากรถเข็น การให้ยืม รองรับการทรงตัว หยิบของที่ตกหล่น หรือให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤตทางการแพทย์¹⁶

ภายใต้กฎหมายของรัฐจอร์เจีย ผู้พิการทางสายตา คนหูหนวก หรือมีความพิการทางร่างกายอื่น ๆ อาจนำสุนัขนำทางหรือสุนัขช่วยเหลือเข้าไปในสถานที่สาธารณะได้ โดยสุนัขต้องได้รับการฝึกอบรมมาเป็นพิเศษเพื่อให้ความช่วยเหลือโดยผ่านทางโรงเรียนสำหรับฝึกสุนัขนำทางโดยเฉพาะ¹⁷ แต่กฎหมายของรัฐจอร์เจียไม่ได้กำหนดให้ความพิการทางร่างกายว่าเป็นความบกพร่องทางสติริวิทยาหรือข้อบกพร่องที่ทำให้บุคคลไม่สามารถเคลื่อนไหวได้โดยปราศจากความช่วยเหลือ หรือจำกัดความสามารถในการเดิน ปีน ขึ้น นั่ง ลูกขึ้น หรือทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้คำจำกัดความนี้ไม่รวมถึงความพิการทางจิต พัฒนาการ หรือสติปัญญา ดังนั้น สัตว์ช่วยเหลือทางจิตเวชจึงไม่ครอบคลุม เว้นแต่จะเป็นการช่วยเหลือผู้ที่มีความทุพพลภาพทำให้เกิดการเคลื่อนไหวหรือข้อจำกัดทางประสาทสัมผัสที่กล่าวถึงข้างต้น

คนตาบอดทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนมีสิทธิที่จะมาพร้อมกับสุนัขนำทาง และผู้พิการทางร่างกายทุกคนและคนหูหนวกทุกคนมีสิทธิที่จะได้นำสุนัขช่วยเหลือในที่สาธารณะและที่ออกไปด้วยและจะต้องมีความเท่าเทียมกัน การเข้าถึงที่อยู่อาศัยทั้งหมด

¹⁵ Deni Elliott, Pamela S. Hogle. (2013). Access Rights and Access Wrongs: Ethical Issues and Ethical Solutions for Service Dog Use. *International Journal of Applied Philosophy*, 27 (1), pp. 1-14.

¹⁶ Ga. Code Ann., § 16-11-107.1

“Assistance dog” means a dog that is or has been trained by a licensed or certified person, organization, or agency to perform physical tasks for a physically challenged person. Assistance dogs include guide or leader dogs that guide individuals who are legally blind; hearing dogs that alert individuals who are deaf or hard of hearing to specific sounds; and service dogs for individuals with disabilities other than blindness or deafness, which are trained to perform a variety of physical tasks, including, but not limited to, pulling a wheelchair, lending balance support, picking up dropped objects, or providing assistance in a medical crisis.

¹⁷ Ga. Code Ann., § 30-4-2 to 4.

ทุกคนที่เข้าร่วมในการฝึกสุนัขนำทางหรือสุนัขช่วยเหลือเพื่อความมุ่งประสงค์ในการติดตามบุคคล มีสิทธิเช่นเดียวกันที่จะอยู่ร่วมกับสุนัขดังกล่าว トラบที่ผู้ฝึกสอนนั้นถูกระบุว่าเป็นตัวแทนหรือลูกจ้างของโรงเรียนเพื่อการสบตา การได้ยิน บริการ หรือสุนัขนำทาง

การปฏิเสธหรือการแทรกแซงเป็นความผิดทางอาญาที่มีลักษณะรุนแรง มีโทษปรับไม่เกิน 2,000.00 ดอลลาร์สหรัฐ จำคุกไม่เกิน 30 วัน หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁸

ภายใต้กฎหมายของจอร์เจีย คนพิการสามารถนำสัตว์ช่วยเหลือของตนติดตามไปในการใช้บริการขนส่งสาธารณะ รถประจำทาง สายการบิน โรงแรม รีสอร์ท หรือสถานที่พักอื่น ๆ สวนสนุกและสถานที่อื่น ๆ ทั้งหมดที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปได้

ในเรื่องของการล่วงละเมิดหรือการรบกวนสุนัขช่วยเหลือ ในกรณีที่บุคคลใดก็ตามที่ล่วงละเมิดหรือพยายามรังควานสุนัขช่วยเหลือโดยรู้เท่าทันและจงใจ โดยรู้ว่าสุนัขนั้นเป็นสุนัขช่วยเหลือ จะมีความผิดทางอาญา มีโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 90 วัน หรือปรับไม่เกิน 500.00 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือในกรณีบุคคลใดก็ตามโดยเจตนาและจงใจยอมให้สุนัขของตนก่อกวนสุนัขช่วยเหลือ โดยรู้ว่าสุนัขนั้นเป็นสุนัขช่วยเหลือ จะต้องรับโทษในความผิดทางอาญา มีโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 90 วัน หรือปรับไม่เกิน 500.00 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือกรณีผู้ใดโดยเจตนาและจงใจยอมให้สุนัขของตนกระทำอันตรายแก่สุนัขช่วยเหลือจนสุนัขช่วยเหลือตายหรือเกิดอันตราย หรือทำให้ส่วนหนึ่งของร่างกายสุนัขช่วยเหลือไร้ประโยชน์ หรือทำให้สุนัขช่วยเหลือเสียโฉมอย่างรุนแรง โดยรู้ว่าสุนัขเป็นสุนัขช่วยเหลือ จะถูกลงโทษ¹⁹

ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายการขับรถผู้ขับขี่ยานพาหนะทุกคนจะต้องให้สิทธิแก่คนเดินเท้าที่ตาบอดที่ถือไม้เท้าเดินหรือไม้เท้าสีขาวหรือสีขาวปลายสีแดงหรือมาพร้อมกับสุนัขนำทาง²⁰

รัฐ โอเรกอน (Oregon) ได้มีการให้นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์ช่วยเหลือ” (Assistance animal) หมายความว่า สุนัขหรือสัตว์อื่นที่กำหนดไว้โดยฝ่ายปกครองซึ่งได้รับการฝึกเป็นรายบุคคลให้ทำงานหรือปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้กฎหมายของรัฐ โอเรกอนยังได้ให้นิยาม

“สัตว์ช่วยเหลือฝึกหัด” หมายความว่า สัตว์ที่กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาและฝึกรอบรมให้ทำงานหรือปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความทุพพลภาพของบุคคล

¹⁸ Ga. Code Ann., § 30-4-2 to 4.

¹⁹ Ga. Code Ann., § 16-11-107.1.

²⁰ Ga. Code Ann. § 40-6-94.

“ผู้ฝึกสอนสัตว์ช่วยเหลือ” หมายความว่า บุคคลที่ออกแบบการดูแลและการควบคุมสัตว์ช่วยเหลือฝึกหัดในระหว่างหลักสูตรการฝึกอบรมที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาสัตว์ช่วยเหลือฝึกหัดให้เป็นสัตว์ช่วยเหลือ²¹

ในเรื่องของสิทธิคนตาบอดกฎหมายของรัฐโอเรกอนได้ระบุชัดในการให้สิทธิในการมีสุนัขนำทาง หมายความว่า สุนัขที่สวมสายรัดสุนัขและถูกฝึกให้นำทางหรือนำทางคนตาบอด²²

สิทธิเกี่ยวกับที่พัก กฎหมายได้กำหนดให้สถานที่พักสาธารณะหรือการเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่งโปรแกรม หรือกิจกรรมของรัฐไม่อาจปฏิเสธผู้ที่มีความทุพพลภาพหรือผู้ฝึกสอนสัตว์ช่วยเหลือมีสิทธิที่จะมาพร้อมกับสัตว์ช่วยเหลือหรือผู้ฝึกสอนสัตว์ช่วยเหลือในพื้นที่ใด ๆ ของสถานที่ที่เปิดให้บุคคลทั่วไปหรือผู้ได้รับเชิญทางธุรกิจ²³

ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายการขับรถ กรณีที่ผู้ขับขี่ยานพาหนะกระทำความผิดฐานไม่หยุดยั้งและหยุดนิ่งสำหรับคนเดินเท้าที่ตาบอด หากผู้ขับขี่ฝ่าฝืนสิ่งใดสิ่งหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ผู้ขับขี่เข้าใกล้คนเดินเท้าที่ตาบอดหรือตาบอดและหูหนวกที่ถือไม้เท้าขาวหรือนำสุนัขนำทางมาด้วย และกำลังข้ามหรือกำลังจะข้ามถนน ให้หยุดและหยุดนิ่งจนกว่าคนเดินเท้าจะข้ามถนน

ในกรณีที่การเคลื่อนที่ของยานพาหนะถูกควบคุมโดยอุปกรณ์ควบคุมจราจร ผู้ขับขี่ที่เข้าใกล้คนเดินเท้าที่ตาบอดหรือตาบอดและหูหนวกจะต้องหยุดและหยุดนิ่งจนกว่าคนเดินเท้าจะออกจากถนน²⁴

3.2.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศที่ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มของประชากรที่เป็นคนพิการ จึงได้มีนโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม โดยเห็นว่ารัฐต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสรรเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างเหมาะสม จึงถือได้ว่าเป็นต้นแบบของรัฐสวัสดิการ (Welfare state)²⁵

การที่ประเทศอังกฤษมีจำนวนประชากรที่เป็นคนพิการที่อยู่ในวัยทำงานจำนวนประมาณ 8 ล้านคนจากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 64 ล้านคน ซึ่งถือเป็นจำนวนที่สูง จึงทำให้มีการออกพระราชบัญญัติการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ค.ศ. 1995 (Disable Discrimination Act 1995)

²¹ O.R.S. 659A.143 (1) (a) (b) (c) Assistance animals; places of public accommodation.

²² O.R.S. § 814.110 Definitions; blind or deaf-blind pedestrians (1) (b).

²³ O.R.S. 659A.143 (6) (a).

²⁴ O.R.S. § 811.035.

²⁵ ทวี เชื้อสุวรรณทวี. (2558). การเปรียบเทียบกฎหมายด้านคนพิการของประเทศไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. วารสารวิทยาลัยราชสุดาเพื่อการศึกษาและพัฒนาคนพิการ, 1 (2), หน้า 39.

โดยมีสาระสำคัญเป็นการคุ้มครองคนพิการจากการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งได้มีการแก้ไขปรับปรุงล่าสุดในปี ค.ศ. 2005 ต่อมาได้มีการประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติความเสมอภาค ค.ศ. 2010 (The Equality Act 2010) ทดแทนกฎหมายการเลือกปฏิบัติดังกล่าว โดยกฎหมายฉบับนี้ให้การคุ้มครองคนพิการทั้งในเรื่องของการจ้างงาน การศึกษา การเข้าถึงสินค้า บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการซื้อและให้เช่าที่ดิน หรืออสังหาริมทรัพย์²⁶

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกปฏิบัติกับคนพิการ ค.ศ. 1995 (Disability Discrimination Act 1995: DDA) พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาของสหราชอาณาจักรที่ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองคนพิการ อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกและมีการใช้บังคับพระราชบัญญัติความเสมอภาค ค.ศ. 2010 แทน ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้รวมเรื่องเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ โดยความพิการก็เป็นหนึ่งในสิ่งที่กฎหมายฉบับดังกล่าวให้ความคุ้มครอง

สำหรับเนื้อหาในกฎหมายฉบับนี้จะบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ และหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ เช่น นายจ้าง หน่วยงานของรัฐ เป็นต้น รวมถึงการบัญญัติปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้คนพิการอาจได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นนั้น เช่น

- 1) นายจ้างจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้สมัครงานและพนักงานที่เป็นคนพิการ
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทั่วไปจะต้องไม่ทำให้ผู้พิการได้รับความไม่เท่าเทียม
- 3) หน่วยงานสาธารณะและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการ
- 4) สถานที่ต่าง ๆ จะต้องมิใช่บังคับให้ดำเนินการเพื่อมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้พิการ
- 5) โรงเรียนและสถานศึกษาต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้เรียนที่เป็นผู้พิการและต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ
- 6) ขนส่ง ยานพาหนะต่าง ๆ และบริการสาธารณะต้องมีการปรับปรุงและแนวทางในการสนับสนุนให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกได้ เป็นต้น

ในประเด็นที่เกี่ยวกับสุนัขนำทาง กฎหมายของประเทศอังกฤษที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายความเสมอภาค พ.ศ. 2553 (The Equality Act 2010) ตั้งแต่วันที่ ค.ศ. 2010 เป็นต้น มาจนถึงปัจจุบัน รัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรได้ออกกฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อรวบรวมและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติกับบุคคลต่าง ๆ ให้ทันสมัยและอยู่ร่วมกันเป็นกฎหมายฉบับเดียว

²⁶ พรเทพ เตียเจริญวรรณ. อ่างแล้ว เชนอรรถที่ 7. หน้า 110.

เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกปฏิบัติทางเพศ ค.ศ. 1975 พระราชบัญญัติความเกี่ยวพันทางเชื้อชาติ ค.ศ. 1976 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ค.ศ. 1995 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติอีกหลายฉบับ โดยกฎหมายฉบับนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกับที่สหภาพยุโรปได้มีเป้าหมายในการต่อต้านการเลือกปฏิบัติทั้งหลาย (EU Equal Treatment Directives) พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองบุคคลจากการเลือกปฏิบัติ การคุกคามหรือการตกเป็นเหยื่อจากการเป็นลูกจ้างหรือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน 9 ประการ ได้แก่ อายุ ความพิการ เพศ คู่สมรสต่างเพศ หรือเพศเดียวกัน การตั้งครรภ์และการคลอดบุตร เชื้อชาติ ศาสนาหรือความเชื่อและรสนิยมทางเพศ²⁷ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้บังคับได้ว่าได้มีการกำหนดคตินิยมความหมายของคำว่า “สุนัขช่วยเหลือ” (Assistance dog) ไว้ในมาตรา 173²⁸ หมายความว่า

- 1) สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้นำทางคนตาบอด
- 2) สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้ช่วยเหลือคนหูหนวก
- 3) สุนัขที่ได้รับการฝึกฝน โดยองค์กรการกุศลที่กำหนดเพื่อช่วยคนพิการที่มีความทุพพลภาพอันประกอบด้วยโรคลมบ้าหมู หรือมีเงื่อนไขจะส่งผลต่อความคล่องตัวของบุคคล ความคล่องแคล่ว การประสานงานทางกายภาพหรือความสามารถในการยก ขนย้าย หรือเคลื่อนย้ายอย่างอื่น วัตถุในชีวิตประจำวัน
- 4) สุนัขประเภทที่กำหนดที่ได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือคนพิการที่มีความทุพพลภาพ (นอกจากวรรค (3)) ของประเภทที่กำหนด

²⁷ รามเดชะ ณ ลำปาง. (2563). *การพัฒนากฎหมายสำหรับผู้ต้องขังพิการทางด้านร่างกาย*. สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 53-55.

²⁸ Equality Act 2010 section 173 Interpretation

“assistance dog” means

- (a) a dog which has been trained to guide a blind person;
- (b) a dog which has been trained to assist a deaf person;
- (c) a dog which has been trained by a prescribed charity to assist a disabled person who has a disability that consists of epilepsy or otherwise affects the person's mobility, manual dexterity, physical coordination or ability to lift, carry or otherwise move everyday objects
- (d) a dog of a prescribed category which has been trained to assist a disabled person who has a disability (other than one falling within paragraph (c)) of a prescribed kind.

โดยที่พระราชบัญญัติความเสมอภาค ค.ศ. 2010 ปกป้องสุนัขช่วยเหลือในสหราชอาณาจักรจากการเลือกปฏิบัติที่ผิดกฎหมายเมื่อเข้าไปในสถานที่ที่ห้ามเลี้ยงสัตว์หรือเมื่อมาพร้อมกับเจ้าของที่โดยสารรถแท็กซี่หรือเครื่องบิน เจ้าของธุรกิจและผู้ให้บริการจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ ตลอดจนอนุญาตให้สุนัขช่วยเหลือเข้าถึงสถานที่สาธารณะและวิธีการขนส่ง

ในเรื่องของการลงทะเบียนสัตว์เลี้ยงช่วยเหลือ ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษจะไม่มี การลงทะเบียนอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานของรัฐ อย่างไรก็ตาม บริษัทหรือสถานที่ในสหราชอาณาจักรส่วนใหญ่ยอมรับสุนัขบริการที่ได้รับการฝึกอบรมและรับรองโดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งต่อไปนี้ คือ

1) Assistance Dogs International (ADI) เป็นกลุ่มพันธมิตรทั่วโลกของโครงการไม่แสวงหาผลกำไรที่ฝึกอบรมและวางแผนเกี่ยวกับสุนัขช่วยเหลือ โดยองค์กรดังกล่าวนี้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1986 จากกลุ่มโครงการขนาดเล็กเจ็ดโครงการ และได้กลายเป็นผู้มีอำนาจชั้นนำในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุนัขช่วยเหลือ โดยประสานเครือข่ายขององค์กรระดับโลกที่ทำงานร่วมกัน เพื่อให้แน่ใจว่าสุนัขช่วยเหลือคุณภาพสูงจะสร้างเส้นทางใหม่ของความเป็นไปได้สำหรับบุคคลที่พวกเขาสนับสนุน²⁹ หรือ

2) The International Guide Dog Foundation (IGDF) ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1989 หลังจากการประชุมหลายปีขององค์กรสุนัขนำทางทั่วโลก องค์กรดังกล่าวประกอบด้วยองค์กรที่เป็นสมาชิก 95 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการผู้พิการทางสายตาหรือสายตาเลือนรางทั่วโลก โดยการฝึกอบรมและจัดหาสุนัขนำทาง³⁰

องค์กรเหล่านี้อยู่ใน Assistance Dog UK (ADUK) เป็นกลุ่มอาสาสมัครการกุศลที่ครอบคลุมสุนัขบริการหลายประเภท ได้แก่

- 1) สุนัขบริการสำหรับออทิสติก
- 2) สุนัขช่วยเคลื่อนไหว
- 3) สุนัขนำทางสำหรับคนตาบอด
- 4) สุนัขได้ยินสำหรับคนหูหนวก
- 5) สุนัขตรวจสุขภาพ

²⁹ Assistance Dogs International. (1986). *The Global Authority in the Assistance Dogs Industry: Who we are.* (Online). Available: <https://assistedogsinternational.org/>. [2022, July 12].

³⁰ International Guide Dog Federation. (2022). *About IGDF.* (Online). Available: <https://www.igdf.org.uk/about-us/>. [2022, July 29].

6) สุนัขเตือนอาการชัก หรือสุนัขตอบสนอง³¹

คณะกรรมการความเท่าเทียมและสิทธิมนุษยชน เป็นองค์กรด้านความเท่าเทียมระดับชาติของประเทศไทยได้ระบุว่าสุนัขช่วยเหลือไม่ใช่สัตว์เลี้ยงและถือเป็น “เครื่องช่วย” โดยสุนัขช่วยเหลือที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี หมายความว่า

- 1) สุนัขจะไม่เดินไปทั่วสถานที่
- 2) สุนัขจะนั่งหรือนอนเงียบ ๆ บนพื้นข้างเจ้าของ
- 3) สุนัขจะไม่ทำสกปรกในที่สาธารณะ

ส่วนใหญ่จะทำได้ทันทีโดยสายรัดหรือเสื้อที่สุนัขสวมใส่ อย่างไรก็ตามกฎหมายไม่ได้กำหนดให้สุนัขต้องสวมสายรัดหรือเสื้อเพื่อระบุตัวตนของสุนัขว่าเป็นสุนัขช่วยเหลือ ผู้ใช้สุนัขช่วยเหลือบางคนอาจมีสมุดประจำตัวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุนัขช่วยเหลือและข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรที่ฝึกอบรมสุนัขช่วยเหลือและข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งการมีหรือไม่มีสมุดประจำตัวนั้นไม่ใช่ข้อกำหนดทางกฎหมาย ดังนั้น คนพิการที่ใช้สุนัขช่วยเหลือจึงไม่ควรถูกปฏิเสธการให้บริการเพียงเพราะเหตุที่ไม่มีสมุดประจำตัว และสุนัขช่วยเหลือยังสามารถฝึกโดยเจ้าของเองและเจ้าของสามารถเลือกสุนัขของตัวเองเพื่อให้เหมาะกับความต้องการของตนเองได้³²

3.2.3 เครือรัฐออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียหรือชื่อทางการคือ เครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) เป็นประเทศที่มีการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federation) แบ่งการปกครองออกเป็น 6 รัฐ ได้แก่

- 1) ควีนแลนด์ (Queensland)
- 2) วิคตอเรีย (Victoria)
- 3) นิวเซาท์เวลส์ (New South Wales)
- 4) ออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia)
- 5) ออสเตรเลียใต้ (South Australia) และ
- 6) ทาสมาเนีย (Tasmania)

แต่ละรัฐจะมีอำนาจการปกครองภายในอย่างเป็นอิสระแยกจากอำนาจบริหารส่วนกลาง ระบบกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียมีความแตกต่างจากระบบกฎหมายต้นแบบอย่างประเทศอังกฤษ ที่ถือว่าคำพิพากษาเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย โดยในส่วนของเครือรัฐออสเตรเลีย

³¹ Official service dog, therapy dog & emotional support animal registry. (2017). *Certify a service dog in the UK*. (Online). Available <https://www.supportdogcertification.org/article/register-a-service-dog-or-assistance-dog-in-uk>. [2022, July 30].

³² Equality and Human Rights Commission. (2018). *Assistance dogs a guide for all businesses*. n.p., pp.4-5.

ได้ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภามากขึ้น โดยกฎหมายในเครือรัฐออสเตรเลียนั้นมี 2 รูปแบบ คือ

1) กฎหมายระดับพระราชบัญญัติแห่งเครือรัฐ (Commonwealth Act) มีสถานะสูงกว่ากฎหมายภายในของแต่ละรัฐและมีผลใช้บังคับกับประชาชนทุกคนในทุกรัฐ รัฐใดจะออกกฎหมายที่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติแห่งเครือรัฐไม่ได้

2) กฎหมายลำดับรอง (Delegated or Subordinate Legislation) กฎหมายของแต่ละรัฐในเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งรัฐสภาแห่งคอมมอนเวลท์ได้มอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารในแต่ละรัฐออกกฎหมายภายในเพื่อบังคับใช้เฉพาะในดินแดนของรัฐนั้น ๆ

สำหรับกฎหมายระดับพระราชบัญญัติแห่งเครือรัฐ (Commonwealth Act) ที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้พิการในการมีสุนัขนำทางในการช่วยเหลือคนพิการ ได้แก่

1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ พ.ศ. 2535 (Disability Discrimination Act 1992) พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภาของเครือรัฐออสเตรเลียซึ่งห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การศึกษา สถานที่สาธารณะ การจัดหาสินค้าและบริการ ที่พักและบริบทอื่น ๆ การเลือกปฏิบัตินั้นให้รวมถึงความล้มเหลวในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับคนพิการด้วย โดยกฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองคนพิการมิให้ถูกเลือกปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับทั้งประเทศ เนื่องจากก่อนหน้านี้ในช่วง ค.ศ. 1980 ในแต่ละรัฐยกเว้น รัฐทาสเมเนียและเซนต์อร์ทเทอร์นเทอร์ริทอรีเท่านั้นที่ไม่ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ ทำให้กฎหมายภายในของแต่ละรัฐมีความแตกต่างกัน จึงต้องตรากฎหมายกลางขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ตามมาตรา 12 ได้บัญญัติให้มีผลบังคับใช้ทั่วทั้งเครือรัฐออสเตรเลียรวมถึงดินแดนทั้งหมดด้วย และมีผลบังคับกับการกระทำที่กระทำโดยฝ่ายบริหารหรือในนามของคอมมอนเวลท์และรัฐต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานของกลางและหน่วยงานของแต่ละรัฐอีกด้วย³³

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการเลือกปฏิบัติสำหรับผู้ทุพพลภาพ พ.ศ. 2535 ในมาตรา 9³⁴ ได้กำหนดคำจำกัดความทางกฎหมายของ “สัตว์ช่วยเหลือ” (Assistance animal) ว่าเป็นสุนัขหรือสัตว์อื่น ๆ ที่

³³ งามเดชะ ณ ลำปาง. อังแล้ว เจริญรอดที่ 27. หน้า 67-68.

³⁴ Disability Discrimination Act 1992 section 9 (2) Carer, assistant, assistance animal and disability aid definitions

For the purposes of this Act, an assistance animal is a dog or other animal:

- 1) ได้รับการรับรองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือดินแดนเพื่อช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพในการบรรเทาผลกระทบจากความทุพพลภาพ หรือ
- 2) ได้รับการรับรองจากองค์กรฝึกสัตว์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ หรือ
- 3) ได้รับการฝึกอบรมเพื่อช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพในการบรรเทาผลกระทบของความพิการและเป็นไปตามมาตรฐานด้านสุขอนามัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสัตว์ในที่สาธารณะ

ตามมาตรา 54 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสุนัขนำทาง เช่น การกำหนดให้สัตว์ช่วยเหลือจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลที่มีความทุพพลภาพหรือบุคคลอื่นในนามของผู้ทุพพลภาพ โดยมีเหตุที่บุคคลทั่วไปจะสามารถเลือกปฏิบัติต่อคนพิการที่มีสัตว์ช่วยเหลือได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรที่จะสงสัยว่าสัตว์ช่วยเหลือนั้นมีโรคติดต่อ และการเลือกปฏิบัติมีความจำเป็นตามสมควรเพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชนหรือสุขภาพของสัตว์อื่น ๆ กรณีที่สามารถขอให้คนพิการแสดงหลักฐานว่าสัตว์นั้นเป็นสัตว์ช่วยเหลือ หรือสัตว์ได้รับการอบรมให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสุขอนามัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสัตว์ในที่สาธารณะ³⁵

ในส่วนของกฎหมายที่ออกโดยรัฐและดินแดนต่าง ๆ ในเครือรัฐออสเตรเลียที่เกี่ยวข้องกับสุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา เช่น

- 1) รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย มีกฎหมายที่ได้กำหนดสิทธิของผู้พิการในการมีสุนัขนำทางในการช่วยเหลือคนพิการ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 8 (1) แห่งพระราชบัญญัติสุนัข พ.ศ. 2519 (Dog Act 1976) แก้ไขปรับปรุงเมื่อปี พ.ศ. 2535 ให้การนำสุนัขไปยังที่สาธารณะหรือสถานที่ต่าง ๆ จะต้องเป็นสุนัขที่ผ่านการฝึกฝนเพื่อช่วยเหลือผู้พิการมา โดยเฉพาะเท่านั้น³⁶ พร้อมทั้งได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “สุนัขช่วยเหลือ” (Assistance dog)

(a) accredited under a law of a State or Territory that provides for the accreditation of animals trained to assist a persons with a disability to alleviate the effect of the disability; or

(b) accredited by an animal training organization prescribed by the regulations for the purposes of this paragraph; or

(c) trained:

(i) to assist a person with a disability to alleviate the effect of the disability; and

(ii) to meet standards of hygiene and behaviour that are appropriate for an animal in a public place.

³⁵ Disability Discrimination Act 1992. section 54A Assistance animals.

³⁶ จีรภัทร นันทเศรษฐ์. อ่างแล้ว เจริงอรรถที่ 13. หน้า 9.

สุนัขช่วยเหลือ หมายถึง สุนัข

- (1) ที่ได้รับการฝึกอบรมหรือกำลังได้รับการฝึกอบรมโดยตัวแทนขององค์กรที่กำหนดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ของคำจำกัดความนี้ หรือ
- (2) ที่ได้รับการฝึกอบรมหรือกำลังได้รับการฝึกอบรมโดยบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่กำหนดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ของคำจำกัดความนี้ หรือ
- (3) ที่ประเมินโดยบุคคลที่กล่าวถึงในวรรค 1) หรือ 2) ว่ามีความสามารถในการเป็นสุนัขช่วยเหลือ หรือ
- (4) ที่อยู่ระหว่างการประเมินโดยบุคคลที่กล่าวถึงในวรรค 1) หรือ 2) เพื่อตัดสินใจว่าสุนัขนั้นมีความสามารถที่จะเป็นสุนัขช่วยเหลือหรือไม่ หรือ
- (5) ที่ได้รับการอนุมัติ เพื่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายของรัฐอื่นหรือเขตแดนในฐานะสุนัขที่ใช้งานสามารถบรรเทาหรือจัดการผลกระทบจากความทุพพลภาพหรือสภาพทางการแพทย์ของบุคคล หรือ
- (6) ที่ได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงเพื่อวัตถุประสงค์ของคำจำกัดความนี้³⁷ บุคคลที่จะมีสิทธิที่จะมาพร้อมกับสุนัขช่วยเหลือในอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ที่เปิดหรือใช้งานโดยสาธารณะเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ หรือในระบบขนส่งสาธารณะใด ๆ และไม่มีความผิดด้วยเหตุผลเพียงว่าเขาหรือเธอพาสุนัขตัวนั้นเข้าไปหรืออนุญาตให้สุนัขตัวนั้นเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่เปิดให้หรือใช้งานโดยสาธารณะหรือในระบบขนส่งสาธารณะใด ๆ จะต้อง

³⁷ Dog Act 1976 section 8 Assistance dogs

(1) In this section

assistance dog means a dog

(a) that is trained or is being trained by a representative of an organisation that is prescribed for the purposes of this definition; or

(b) that is trained or is being trained by an individual having the qualifications and experience prescribed for the purposes of this definition; or

(c) that is assessed by a person mentioned in paragraph (a) or (b) as being competent to be an assistance dog; or

(d) that is being assessed by a person mentioned in paragraph (a) or (b) to decide whether the dog is competent to be an assistance dog; or

(e) that has been approved, for the purposes of a law of another State or a Territory, as a dog whose use can alleviate or manage an effect of a person's disability or medical condition; or

(f) that is approved by the CEO for the purposes of this definition.

เป็นบุคคลที่มีความทุพพลภาพหรือภาวะทางการแพทย์ ผลกระทบที่สามารถบรรเทาหรือจัดการได้ โดยการใช้สุนัขช่วยเหลือ หรือบุคคลที่กำลังฝึกอบรมหรือประเมินสุนัขช่วยเหลือและเป็นตัวแทนขององค์กรที่ฝึกอบรมสุนัขช่วยเหลือ หรือบุคคลที่กำลังฝึกอบรมหรือประเมินสุนัขช่วยเหลือและเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ หรือบุคคลธรรมดาที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูง

2) รัฐควีนส์แลนด์ มีพระราชบัญญัติสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง และสุนัขช่วยเหลือ พ.ศ. 2552 (Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009) ได้ให้นิยามว่า สุนัขช่วยเหลือ (Assistance dog) หมายความว่า สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้แสดงลักษณะทางกายภาพและพฤติกรรมเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีความทุพพลภาพเพื่อสนับสนุนความต้องการของบุคคลที่มีความทุพพลภาพ³⁸ โดยสุนัขนำทางเป็นสุนัขที่สามารถฝึกให้ทำตามคำแนะนำและค้นหาเส้นทางเดินทางที่เหมาะสมได้ พวกเขายังสามารถเตือนถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นดิน สุนัขนำทางช่วยให้คุณหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวางที่ระดับความสูงศีรษะ หลีกเลี่ยงการจราจรที่สวนทางมา และหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวาง พวกเขาจะพบวัตถุ

สุนัขช่วยฟัง เป็นสุนัขช่วยเหลือผู้บกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งได้รับการฝึกฝนให้เตือนคนพิการถึงเสียงบางอย่างในบ้าน เช่น เสียงโทรศัพท์ เสียงนาฬิกาปลุก หรือเสียงทาร์กริ่งให้สุนัขช่วยฟังบางตัวยังทำงานนอกบ้านเพื่อเตือนถึงเสียงเฉพาะในที่สาธารณะและในยานพาหนะแทนการเห่า สุนัขที่ได้ยินจะดึงความสนใจโดยการสัมผัส (เช่น การสะกิดจมูกหรืออุ้งเท้า) จากนั้นพวกมันจะนำไปยังที่มาของเสียง

สุนัขช่วยเหลือ เป็นสุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้ปฏิบัติงานและพฤติกรรมต่าง ๆ สำหรับคนพิการ สามารถได้รับการฝึกฝนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาความเครียดหลังบาดแผล ให้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในชุมชน สุนัขช่วยเหลือบางตัวรู้งานช่วยเหลือมากกว่า 50 งาน

โดยพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีบทบัญญัติที่ปกป้องสิทธิการเข้าถึงสาธารณะของสุนัขและผู้ดูแลสุนัขที่ผ่านกระบวนการรับรองแล้ว โดยหากต้องการรับการรับรอง คนพิการต้องทำงานร่วมกับผู้ฝึกสอนหรือสถาบันฝึกอบรมที่ได้รับอนุมัติเพื่อฝึกสุนัขของคนพิการเอง และดำเนินการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะและกระบวนการรับรองให้เสร็จสิ้น จากนั้นคนพิการอาจ

³⁸ Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009 section 4 dictionary schedule 4

assistance dog means a dog trained to perform identifiable physical tasks and behaviours to assist a person with a disability to reduce the person's need for support.

ขอให้ผู้ฝึกสอนขอบัตรประจำตัวของผู้ดูแล และป้ายผ้าสีน้ำเงินและสีขาวสำหรับไกด์สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือของคนพิการเพื่อแสดงบนชุดหรือสายรัด³⁹

ต่อมาในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว โดยเน้นไปที่การปรับปรุงสิทธิ การเข้าถึงของสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง และผู้ใช้สุนัขช่วยเหลือ ประกอบกับเน้นกระบวนการที่ง่าย ขึ้นและคล่องตัวสำหรับคนพิการ

การแก้ไขที่สำคัญในพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ การให้การยอมรับในสิทธิการเข้าถึง ของผู้จัดการทางเลือก (ผู้ที่สนับสนุนผู้ทุพพลภาพในการควบคุมร่างกายของสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือ โดยที่ผู้จัดการทางเลือกจะสามารถออกบัตรประจำตัวได้หลังจาก ที่พวกเขาผ่านการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะกับผู้ดูแลหลักและสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟังหรือสุนัข ช่วยเหลือ

ในปัจจุบันคนพิการจะต้องแสดงหลักฐานเกี่ยวกับความพิการในครั้งแรกที่จะทำ การสมัครบัตรประจำตัวของผู้ดูแล แทนที่จะแสดงในทุกครั้งที่มีการต่ออายุบัตร

มีการจัดอุปสรรคทางกฎหมายเพื่อให้สถาบันฝึกอบรมสามารถรับรองสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือ หากคนพิการนั้นเป็นพนักงานลูกจ้าง ผู้อำนวยการ หรือผู้ถือหุ้น ของสถาบัน

นอกจากนี้กฎหมายยังยึดหยุ่นให้กับผู้บริหารระดับสูงในการที่จะสามารถเรียก ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลและกำหนดมาตรฐาน

เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจในการขอข้อมูลจากบุคคล ที่สามและเข้าสถานที่โดยใช้หมายจับ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการตรวจสอบการปฏิบัติตามและการบังคับ ใช้นี้พระราชบัญญัติอย่างมีประสิทธิภาพ⁴⁰

ผู้ฝึกสอนและสถาบันฝึกอบรมที่ผ่านการรับรองบริการฝึกสุนัขต่อไปนี้ได้รับการอนุมัติ ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง และสุนัขช่วยเหลือ พ.ศ. 2552 (Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009) เช่น สถาบันชื่อ “Guide Dogs Queensland” สำหรับฝึกสุนัขนำทาง

³⁹ Queensland Government. (1995). *Protection under the Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009*. (Online). Available: <https://www.qld.gov.au/disability/out-and-about/ghad/choosing-ghad>. [2022, July 30].

⁴⁰ Queensland Government. (1995). *2015 review*. (Online). Available: <https://www.dsdsatsip.qld.gov.au/our-work/disability-services/disability-connect-queensland/guide-hearing-assistance-dogs/about-guide-hearing-assistance-dogs-legislation>. [2022, July 30].

คนพิการทางสายตา สถาบันชื่อ “Association of Australian Assistance Dogs” สำหรับฝึกสุนัขช่วยเหลือ เป็นต้น⁴¹

ตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง และสุนัขช่วยเหลือ พ.ศ. 2552 ได้ให้นิยามความหมายของการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะ (Public Access Test (PAT)) คือ การทดสอบที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารระดับสูงเพื่อประเมินว่าสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือนั้นจะต้อง

(1) มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในที่สาธารณะหรือรถโดยสารสาธารณะ ยานพาหนะ และ

(2) สามารถควบคุมได้โดยผู้ดูแลสุนัข
โดยผู้บริหารระดับสูงต้อง

(1) เก็บสำเนาการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะแต่ละรายการไว้สำหรับการตรวจสอบฟรีโดยสมาชิกของประชาชนที่สำนักงานใหญ่และสำนักงานภูมิภาค และ

(2) เผยแพร่การทดสอบการเข้าถึงสาธารณะในแผนกเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต⁴²

มาตรา 36 จะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ฝึกสอนหรือสถาบันฝึกอบรมที่ได้รับอนุมัติเพื่อทำงานร่วมกับคนพิการในการฝึกอบรมสุนัขนำทางให้ได้รับการรับรอง⁴³ โดยจะกำหนด

⁴¹ Queensland Government. (1995). *Approved trainers and training institutions*. (Online). Available: <https://www.qld.gov.au/disability/out-and-about/ghad/choosing-ghad>. [2022, August 3].

⁴² Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009 section 35 Public access test

(1) A public access test is a test approved by the chief executive to assess if a guide, hearing or assistance dog is

- (a) safe and effective in a public place or public passenger vehicle; and
- (b) able to be controlled by the handler of the dog.

(2) The chief executive must

(a) keep a copy of each public access test available for inspection, free of charge, by members of the public at the department’s head office and regional offices; and

(b) publish the public access test on the department’s website on the internet.

⁴³ Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009. section 36 Certification of guide dogs

An approved guide dog trainer may only certify a guide dog for a person with a disability if the dog—

(a) is able to be used as a guide by a person with disability attributable to a vision impairment; and

(b) has passed a public access test conducted by the following within 7 days before being certified

มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสุนัขนำทางที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วต้องการที่จะขอใบรับรองและขอออกบัตรประจำตัวสำหรับสุนัขนำทางจะต้องเป็นสุนัขนำทางที่ผ่านการทดสอบภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้รับการรับรอง

นอกจากนั้นสุนัขจะต้องได้รับการปรับปรุงและทดสอบทักษะอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แน่ใจว่าพวกมันปลอดภัยและมีประสิทธิภาพในที่สาธารณะและยานพาหนะโดยสารสาธารณะ⁴⁴

หลังจากเสร็จสิ้นการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะ (PAT) และการรับรองสุนัขแล้วบุคคลนั้นอาจขอให้ผู้ฝึกสอนที่ได้รับอนุมัติหรือสถาบันฝึกอบรมยื่นเรื่องการออกบัตรประจำตัวของผู้ดูแลได้⁴⁵

การออกบัตรประจำตัวผู้ดูแลสุนัขนำทางจะมีขั้นตอนสำหรับคนพิการในการระบุตัวตนว่าเป็นผู้ที่มาพร้อมกับสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟังหรือสุนัขช่วยเหลือ และสำหรับผู้ฝึกสอนที่ทำงานกับคนพิการและสุนัขช่วยเหลือที่ผ่านการรับรอง

โดยขั้นตอนการขอมอบบัตรประจำตัวผู้ดูแล คนพิการจะให้ข้อมูลประจำตัวต่อไปนี้แก่ผู้ฝึกสอนที่ได้รับอนุมัติซึ่งระบุไว้ในแบบฟอร์มการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะ (PAT) คือ

- (1) ใบรับรองความทพพลภาพจากผู้ประกอบวิชาชีพที่ลงทะเบียน รวมทั้งหลักฐานความทพพลภาพของคนพิการ
- (2) รูปถ่ายขนาดหนังสือเดินทางที่ผ่านการรับรองของตัวคนพิการ
- (3) รูปถ่ายขนาดเท่าหนังสือเดินทางของสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือ
- (4) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนรับรองสำเนาถูกต้อง เช่น สูติบัตร ใบขับขี่ ปัจจุบัน หนังสือเดินทางปัจจุบัน ฯลฯ

(i) for an approved trainer—the trainer;

(ii) for an approved training institution—an employee trainer of the institution; and

(c) is not a restricted breed as defined under the Local Government Act 1993; and

(d) is desexed and vaccinated; and (e) has not been declared a dangerous dog under a local law

⁴⁴ Queensland Government. (1995). *Completing the public access test and certifying your dog*. (Online). Available: <https://www.qld.gov.au/disability/out-and-about/ghad/certification-public-access-test>. [2022, August 3].

⁴⁵ Queensland Government. (1995). *Requesting a card*. (Online). Available: <https://www.qld.gov.au/disability/out-and-about/ghad/handler-identity-card>. [2022, August 3].

ผู้บริหารจะต้องพิจารณาใบสมัครการขอมีบัตรประจำตัวและภายใน 14 วัน โดยผู้บริหารจะออกบัตรประจำตัวของผู้ดูแลได้เฉพาะกับผู้ที่ทำการสมัคร หากผู้บริหารตัดสินใจที่จะออกบัตรประจำตัวของผู้ดูแลให้ผู้บริหารออกบัตรทันทีที่ทำได้⁴⁶

มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง และสุนัขช่วยเหลือ พ.ศ. 2552 จะกำหนดขั้นตอนการระบุตัวตนที่ผู้ดูแลต้องปฏิบัติตามเพื่อระบุตนเองว่าเป็นบุคคลที่มาพร้อมกับสุนัขที่ผ่านการรับรอง สุนัขช่วยฟังหรือช่วยเหลือ หรือสุนัขช่วยเหลือฝึกหัด⁴⁷

ผู้ฝึกสอนที่ได้รับอนุมัติจะส่งบัตรประจำตัวและป้ายผ้ากลมสีน้ำเงินและสีขาวสำหรับชุดหรือสายรัดของสุนัข สิ่งเหล่านี้จะระบุตัวตนพิการได้อย่างง่ายดายในฐานะผู้ดูแล และสุนัขที่ผ่านการรับรอง สุนัขช่วยฟังหรือสุนัขช่วยเหลือ เมื่อเข้าถึงสถานที่สาธารณะ รถโดยสารสาธารณะ หรือสถานที่ที่พัก โดยบัตรประจำตัว มีอายุ 5 ปี นับจากวันที่ออก⁴⁸

กรณีการต่ออายุบัตรประจำตัวผู้ดูแล คนพิการควรติดต่อผู้ฝึกสอนของคนพิการประมาณ 60 วันก่อนบัตรประจำตัวของผู้ดูแลจะหมดอายุเพื่อต่ออายุบัตรประจำตัวผู้ดูแล

กรณีการเปลี่ยนบัตรประจำตัวผู้ดูแล หากบัตรประจำตัวผู้ดูแลสูญหาย ถูกขโมย หรือเสียหาย คนพิการต้องติดต่อผู้ฝึกสอนที่ได้รับอนุมัติของคนพิการเพื่อขอบัตรใหม่ โดยต้องระบุชื่อนามสกุล วันเกิด ชื่อสุนัข และรายละเอียดการติดต่อที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ฝึกสอนสามารถระบุตัวตนพิการได้อย่างถูกต้อง

หากบัตรประจำตัวผู้ดูแลถูกระงับหรือยกเลิก คนพิการจะต้องคืนบัตรประจำตัวผู้ดูแลให้กับผู้ฝึกสอนที่ได้รับอนุมัติ ซึ่งบัตรประจำตัวผู้ดูแลอาจถูกระงับหรือยกเลิกในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) สุนัขของคุณจะกลายเป็นความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพของคนพิการเองหรือของคนอื่น
- (2) ไม่ต้องพึ่งพาสุนัขอีกต่อไป
- (3) สุนัขของคนพิการได้รับการรับรอง เนื่องจากการเป็นตัวแทนหรือการประกาศที่เป็นเท็จหรือทำให้เข้าใจผิด
- (4) การออกบัตรเนื่องจากการเป็นตัวแทนหรือการประกาศเท็จหรือทำให้เข้าใจผิด
- (5) สุนัขที่แสดงบนบัตรจะเกษียณหรือตาย

⁴⁶ Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009. section 43.

⁴⁷ Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009. section 12.

⁴⁸ Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009. section 44 (2) (a).

หากคำขอบัตรประจำตัวผู้ดูแลของคนพิการถูกปฏิเสธ ระวัง หรือยกเลิก และคนพิการต้องการให้ตรวจสอบกรณีดังกล่าวได้ตามมาตรา 69 ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว⁴⁹ โดยสามารถส่งรายละเอียดไปยังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบคู่มือการได้ยินและสุนัขช่วยเหลือ⁵⁰

เรื่องของการเข้าถึงสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คนพิการที่ต้องพึ่งพาสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือมีสิทธิในการเข้าถึงสถานที่สาธารณะ เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า ยานพาหนะ รถโดยสารสาธารณะ และสถานที่ที่พัก เช่นเดียวกับกับประชาชนอื่น ๆ โดยคนพิการจะไม่ถูกแยกออกจากสุนัขนำทาง สุนัขช่วยฟัง หรือสุนัขช่วยเหลือ ยกเว้นบางกรณีตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดไว้ เช่น ขั้นตอนของสถานบริการสุขภาพ รถพยาบาล สถานที่หรือยานพาหนะที่เตรียมอาหาร หรือในกรณีที่มีสุนัขอยู่ด้วยจะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพของประชาชนตามปกติ ในสถานการณ์เช่นนี้ อาจมีเหตุผลที่จะปฏิเสธการเข้าถึงของคนพิการและสุนัขของพวกเขา⁵¹

โดยหลักแล้วการปฏิบัติตนต่อสุนัขนำทางมีวิธีการปฏิบัติตน ดังนี้

- (1) ห้ามเบียดเบียนความสนใจของสุนัขนำทางที่กำลังปฏิบัติหน้าที่โดยการให้อาหารหรือสัมผัสสุนัข โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ดูแล
- (2) หลีกเลี่ยงการให้ความช่วยเหลือ (ถ้าจำเป็น) แก่ผู้ดูแลสุนัขนำทาง
- (3) ห้ามกระทำการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะพวกเขาใช้สุนัขนำทาง
- (4) เมื่อต้องการให้ความช่วยเหลือควรพูดคุยกับบุคคลนั้นโดยตรง ไม่ใช่สุนัขนำทาง

⁴⁹ Guide, Hearing and Assistance Dogs Act 2009. section 69 Application for review

(1) This section applies to the interested person for a reviewable decision.

(2) Within 28 days after the interested person receives an information notice about the reviewable decision, the interested person may apply to the chief executive to review the decision.

(3) Also, the interested person may apply to the chief executive to review the decision if the chief executive has not given the interested person an information notice about the decision.

(4) The application must be in the approved form and supported by enough information to enable the chief executive to decide the application.

(5) The chief executive may extend the time mentioned in subsection (2).

⁵⁰ Queensland Government. (1995). *Requesting a card*. (Online). Available: <https://www.qld.gov.au/disability/out-and-about/ghad/handler-identity-card>. [2022, August 3].

⁵¹ Queensland Government. (1995). *Background*. (Online). Available: <https://www.dsdsatsip.qld.gov.au/our-work/disability-services/disability-connect-queensland/guide-hearing-assistance-dogs/about-guide-hearing-assistance-dogs-legislation>. [2022, August 3].

- (5) ควรรักษาทางเดินให้ปราศจากสิ่งกีดขวางและพุ่มไม้ที่ยื่นออกไปตามแนวรั้ว
- (6) เมื่อเดินเข้าไปกับสุนัขนำทางและคนพิการทางสายตาควรยืนทางด้านหลังไหล่ขวาของคนพิการทางสายตา
- (7) บุคคลทั่วไปควรเดินห่างประมาณ 1 เมตร หากผู้ดูแลสั่งให้สุนัข “ตาม” และพูดคุยกับบุคคลนั้นต่อไป
- (8) แจ้งเตือนบุคคลให้ทราบถึงพฤติกรรมผิดปกติหรือลักษณะทางกายภาพของสุนัขของตน⁵²

3.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตาของประเทศไทย

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ประกอบไปด้วย

มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

ความมุ่งหมายของบทบัญญัตินี้คือ เพื่อให้บุคคลมีความเท่าเทียมกันทั้งในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน

โดยได้มีการบัญญัติหลักการนี้ไว้ครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในมาตรา 4 วรรคหนึ่ง และได้มีการบัญญัติหลักการนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มาด้วย สาระสำคัญ คือ เป็นบทที่กำหนดการคุ้มครองปัจเจกบุคคล โดยใช้คำว่า “บุคคล” เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคลชาวไทยทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพศสภาพใดก็ตาม นอกจากนี้เพื่อเป็นการเน้นถึงการให้ความสำคัญกับประชาชนชาวไทย ในมาตรา 4 วรรคสอง ถูกบัญญัติขึ้นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยใช้คำว่า

⁵² Seeing Eye Dogs Vision Australia. (2022) *Seeing Eye Dog etiquette*. (Online). Available: <https://sed.visionaustralia.org/seeing-eye-dogs/seeing-eye-dog-etiquette>. [2022, September 3].

“ปวงชนชาวไทย” เพื่อให้ความสำคัญกับการให้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคกับประชาชนชาวไทย⁵³

มาตรา 25 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำได้ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น หากบุคคลถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพสามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

ความมุ่งหมายของบทบัญญัตินี้คือ เป็นการประกันถึงการได้รับความคุ้มครองในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน ซึ่งเปลี่ยนจากแนวทางเดิมที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ เป็นการให้ความคุ้มครองทุกกรณีที่มีได้มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายห้ามหรือจำกัดไว้ ภายใต้เงื่อนไขว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น หากบุคคลใดถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพ สามารถที่จะใช้สิทธิทางศาลได้⁵⁴

มาตรา 27 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติอันมีเหตุมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ เพศ อายุ ความพิการ”

ความมุ่งหมายของบทบัญญัตินี้คือ เพื่อกำหนดความเสมอภาคระหว่างบุคคล และห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

สำหรับประเทศไทยนั้น หลักความเสมอภาคของบุคคล ได้มีการบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากระบบศักดินาก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องสิทธิ หรือความรับผิดชอบแม้กระทั่ง การรับโทษยังแตกต่างและไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น การบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามพุทธศักราช 2475 จึงมีสาเหตุเพื่อล้างความเชื่อเดิมเกี่ยวกับระบบการแบ่งชนชั้น ซึ่งในมหากฎบัตรแม็กนาคาร์ต้า (Magna Carta) ก็ได้มีการเขียนคำประกาศยืนยันการให้ความคุ้มครองของรัฐต่อเสรีชนที่จะต้องได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย ภายใต้กระบวนการยุติธรรม

⁵³ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 6.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36-37.

จนกลายมาเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยในยุคหลัง ดังจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐอินเดีย ได้มีการบัญญัติรับรองความเท่าเทียมกันของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นกัน นอกจากนี้ยังได้บัญญัติเพื่อรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้มีความเท่าเทียมกัน โดยห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นกรณีสืบเนื่องมาจากการจัดการเลือกปฏิบัติ หรือเป็นการส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น⁵⁵

3.3.2 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้สำหรับพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ความมั่นคง หมายถึง การมีความปลอดภัยจากภัยอันตรายหรือการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในทุกมิติและทุกระดับ เช่น มีความมั่นคงในเอกราชของประเทศ สังคมมีความสามัคคี ระบบการเมืองการปกครองมีความมั่นคง การบริหารประเทศมีความโปร่งใส ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

ความมั่งคั่ง หมายถึง การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้มีอัตราที่ลดลง ความยากจนลดลง ประชาชนอยู่ดีกินดี มีคุณภาพชีวิตดี

ความยั่งยืน หมายถึง การที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยอยู่บนหลักการที่สมดุลต่อการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สังคมมีความรับผิดชอบต่อกัน เน้นประโยชน์ของส่วนรวม เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการสร้างความยั่งยืนร่วมกัน

มีการประเมินผลของการพัฒนา ดังนี้

- 1) คนไทยมีความเป็นอยู่ที่ดี
- 2) มีความสามารถในการแข่งขัน
- 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- 4) สังคมมีความเสมอภาค
- 5) สิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน
- 6) การบริหารงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพ

⁵⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 53. หน้า 41-42.

โดยมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน คือ

- 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง
- 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
- 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม
- 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ⁵⁶

ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 ซึ่งแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายคือ เพื่อที่จะพัฒนาคนให้มีสุขภาพที่ดี มีพัฒนาการที่ดี มีคุณภาพที่ดีในทุกช่วงวัย ดังนั้น ยุทธศาสตร์นี้ จึงเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ การเสริมสร้างพัฒนามนุษย์ รวมถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมต่อการพัฒนามนุษย์ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเสริมสร้างให้ มีการตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่มีความหลากหลาย รวมถึงการปฏิรูประบบเสริมสร้างความรอบรู้และจิตสำนึกทางสุขภาพ เพื่อให้คนไทยมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างกระทรวง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มีแนวทางในการขับเคลื่อน ได้แก่

- 1) พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ
- 2) สร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดีครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาพในทุกรูปแบบ ที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาพที่เหมาะสม
- 3) สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน โดยส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย พัฒนาทักษะชีวิตและการเรียนรู้ การทำงานและ

⁵⁶ สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หน้า 5-8.

การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการดูแลสุขภาพในครอบครัว ส่งเสริมนโยบายการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน การส่งเสริมสนับสนุน ภาคเอกชน สถานประกอบการจัดบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสนับสนุน ครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรและการดูแลผู้สูงอายุ การสนับสนุนบทบาทของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว รวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย กำหนดบทบาท และจัดสรรทรัพยากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมพลังครอบครัว ควบคู่กับการปฏิรูปลือให้มีบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ในการให้ความรู้ต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เนื่องจาก การกระจายทรัพยากรและความมั่งคั่งในสังคมยังคงมีการกระจุกตัว การกระจายโอกาสของการพัฒนาไม่เป็นไปอย่างทั่วถึง เช่น การเข้าถึงองค์ความรู้ แหล่งทุน บริการทางสังคม กระบวนการ ยุติธรรมที่มีคุณภาพ ทำให้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น จึงมีประเด็นของการพัฒนาเป็นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังเน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสร้างสังคมที่มีความมั่นคง ยั่งยืน

มีแนวทางในการขับเคลื่อน ได้แก่

1) การสร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำในระบบสังคม โดยเฉพาะการลดความเหลื่อมล้ำในกลุ่มของผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการ ด้านสาธารณสุข สุขขั้นพื้นฐานให้เน้นการให้บริการทางการแพทย์โดยกระจายบุคลากรทางการแพทย์ให้เป็นไปอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งพัฒนาระบบของหลักประกันสุขภาพให้มีความครอบคลุมกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่ม สร้างกลไกความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดทำระบบทางสาธารณสุขให้ดียิ่งขึ้น

2) สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน⁵⁷

⁵⁷ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. หน้า 14.

3.3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้นำยุทธศาสตร์ 20 ปี มาเป็นพื้นฐานในการจัดทำ โดยได้มีการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมมือกันในการพัฒนาประเทศ โดยร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงานหรือโครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม พร้อมกับการกำหนดทิศทางของกลไกการขับเคลื่อน ติดตามประเมินผลเพื่อให้การพัฒนาเกิดประโยชน์สูงสุด

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีดังนี้

- 1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประเทศมีระบบภูมิคุ้มกัน มีการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการลดความเสี่ยงในด้านของเศรษฐกิจ ทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ เกิดการกระจายความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม
- 2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อพัฒนาคนให้มีจริยธรรม คุณธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมุ่งพัฒนาคนในทุกช่วงวัย
- 3) ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อสร้างสังคมที่มีความมั่นคง ประชาชนปลอดภัยจากการคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันของประชาชนมีความเป็นปึกแผ่น ประเทศชาติเจริญเติบโต เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม พลังงาน อาหาร
- 4) ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดไว้ โดยให้เศรษฐกิจมีความมั่นคง ปราศจากความเหลื่อมล้ำ ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตและบริการสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้
- 5) ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต โดยนำภูมิปัญญาและนวัตกรรมมาเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนการพัฒนาสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทย
- 6) ยึดหลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง โดยให้ความสำคัญกับการใช้กลไกประชารัฐที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน

ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้แก่

- 1) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
- 2) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
- 3) การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- 4) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 5) การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู้ความมั่งคั่งและยั่งยืน
- 6) การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาล

ในสังคมไทย

- 7) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- 8) การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
- 9) การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- 10) ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

โดยยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับคนพิการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์และยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ประเทศไทยยังมีปัญหาด้านคุณภาพคนในแต่ละช่วงวัย จึงต้องมีการให้ความสำคัญกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนในแต่ละช่วงวัย โดยวางรากฐานการพัฒนาคอนิให้คนไทยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีสุขภาวะที่ดีขึ้น

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย

- 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรมในสังคม
- 2) พัฒนาคอนิให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีวิต
- 3) ปรับปรุงระบบการบริหาร การจัดการคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้

เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต

- 4) ให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ส่งเสริมกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ
- 5) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพ ปรับระบบการเงินการคลัง

ด้านสุขภาพ

- 6) พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ
- 7) ผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาผู้ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน การแก้ไข

ปัญหาความยากจน เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ประกอบด้วย

1) การเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมาย ประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพ อาทิ ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การดูแลนักเรียนที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างรายได้ของครัวเรือน สนับสนุนค่าเดินทางไปยังสถานศึกษา ให้ทุนการศึกษาต่อระดับสูง

2) การกระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง อาทิ บริหารจัดการการให้บริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ผ่านการพัฒนาระบบส่งต่อผู้ป่วยทั้งในระดับจังหวัด ภาค และระดับประเทศ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ

3) เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลัก⁵⁸

3.3.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญเพื่อเป็นการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์คนพิการให้มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคม โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิตคนพิการให้ดีขึ้น พร้อมทั้งกำหนดสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองไม่ให้คนพิการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมซึ่งมีสาเหตุมาจากความพิการที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งมีการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและการได้รับการช่วยเหลือให้แก่คนพิการ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้ แสดงให้เห็นว่ารัฐได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มของคนพิการเพิ่มมากขึ้น โดยมีการกำหนดให้มีหน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับสิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวก รวมทั้งกำหนดให้องค์กรด้านคนพิการหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการมากขึ้น ตลอดจนกำหนดให้มีศูนย์บริการคนพิการเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบริการ และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

⁵⁸ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. หน้า 11-13.

โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มีส่วนที่เป็นสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1) การจ้างงานคนพิการ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา 33 การจ้างงานคนพิการ มาตรา 34 การส่งเงินเข้ากองทุนกรณีที่น่าจ้างหรือสถาน ประกอบการมิได้รับคนพิการเข้าทำงาน มาตรา 35 การส่งเสริมอาชีพ

2) การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา 16 และมาตรา 17

3) การให้กู้ยืมเงิน มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา 26 (2)

4) การสนับสนุนโครงการ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรา 26 (2)

โดยมาตรา 20 ที่กำหนดว่า “คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

1) การได้รับบริการทางการแพทย์

2) การได้รับการศึกษาตามกฎหมาย

3) การได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยในการประกอบอาชีพ

4) การให้โอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยที่คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นอย่างครบถ้วน

5) คนพิการสามารถที่จะเข้าถึงนโยบาย กิจกรรม การบริการสาธารณะ การช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็น

6) สิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร จากภาครัฐและภาคเอกชน

7) สิทธิที่จะใช้บริการล่ามภาษามือ

8) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทางติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ

9) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ

10) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย จัดให้มีสวัสดิการอื่น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติฯ ฉบับดังกล่าว สามารถแบ่งสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) เบี้ยความพิการ

คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ มีสิทธิที่จะได้รับเบี้ยความพิการจำนวน 800 บาท ต่อเดือน โดยถ้าเป็นคนพิการที่มีเป็นผู้สูงอายุด้วย จะได้รับเบี้ยในอัตรา ดังนี้

ผู้สูงอายุพิการอายุ 60-69 ปี เบี้ยพิการ 800 บาท และเบี้ยผู้สูงอายุ 600 บาท

ผู้สูงอายุพิการอายุ 70-79 ปี เบี้ยพิการ 800 บาท และเบี้ยผู้สูงอายุ 700 บาท
 ผู้สูงอายุพิการอายุ 80-89 ปี เบี้ยพิการ 800 บาท และเบี้ยผู้สูงอายุ 800 บาท
 ผู้สูงอายุพิการอายุ 90 ปีขึ้นไป เบี้ยพิการ 800 บาท และเบี้ยผู้สูงอายุ 1,000 บาท

2) การกู้ยืมเงินประกอบอาชีพ

คนพิการที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปหรือผู้ดูแลตามกฎหมาย สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ไม่เกิน 120,000 บาท และกู้รายกลุ่มไม่เกิน 1 ล้านบาท

3) การช่วยเหลือทางกฎหมาย

ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และจัดหาทนายความว่าต่าง แก่ต่างให้คนพิการที่มีฐานะยากจน และไม่ได้รับความเป็นธรรม

4) การจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

โดยคนพิการมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ หากได้รับหรือจะได้รับการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

5) บริการล่ามภาษามือ

(1) ใช้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

(2) สมัครงานหรือติดต่อประกอบอาชีพ

(3) การร้องทุกข์ การกล่าวโทษ หรือเป็นพยานในชั้นศาล

(4) การเข้าร่วมประชุม สัมมนา หรือการฝึกอบรม ฯลฯ

6) ปรับสภาพที่อยู่อาศัย

การปรับสภาพที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับคนพิการ เช่น การปรับห้องน้ำ การติดตั้งราวจับ การปรับสภาพผิวทางเดิน ฯลฯ ในอัตราเหมาจ่ายไม่เกินรายละ 20,000 บาท

7) สิ่งอำนวยความสะดวก

หน่วยงานภาครัฐได้จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้

8) ผู้ช่วยคนพิการ

จัดหาผู้ช่วยคนพิการสำหรับคนพิการที่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยคนพิการ

9) สิทธิทางอาชีพ

คนพิการมีสิทธิเข้ารับการศึกษาฝึกฝนอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

10) สิทธิทางการศึกษา

คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษา พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาตามสมควร

11) สิทธิได้รับลดหย่อนค่าขนส่งสาธารณะ ดังนี้

- (1) รถไฟฟ้าบีทีเอส หรือรถไฟฟ้าเอ็มอาร์ที
- (2) แอร์พอร์ตเรลลิงก์สายสีน้ำเงินชั้นฟรี
- (3) ตัวเครื่องบินสายการบินไทย
- (4) ค่ารถ ขสมก. และรถร่วมบริการของ ขสมก.
- (5) บขส.
- (6) เรือโดยสาร ได้แก่ เรือด่วนเจ้าพระยา เรือในคลองแสนแสบ และเรือข้ามฟาก

ชั้นฟรีได้

- (7) รถไฟ คนพิการลด 50% (ไม่รวมค่าธรรมเนียม)

12) สิทธิทางการแพทย์ ตามสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เช่น

- (1) การตรวจวินิจฉัย
- (2) การตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- (3) การตรวจด้วยวิธีพิเศษอื่นตามสิทธิ
- (4) การแนะนำให้คำปรึกษา
- (5) บริการเป็นรายกรณี เช่น การให้ยา เวชภัณฑ์ การศัลยกรรม กายภาพบำบัด ฯลฯ⁵⁹

ดังนั้น จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในด้านของการให้การส่งเสริมการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) ที่ได้ให้สิทธิคนพิการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะรวมถึงสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยมีสิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ซึ่งเป็นการบัญญัติเกี่ยวกับสุนัขนำทางไว้อย่างกว้าง ๆ โดยไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสำหรับคนพิการที่จะนำสุนัขนำทางมาใช้ในประเทศไทย

โดยเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา กฎหมายของประเทศอังกฤษ และกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 ประเทศข้างต้นได้มีการกำหนดนิยามของคำว่า “สุนัขนำทาง” ไว้อย่างชัดเจน และนอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการใช้

⁵⁹ กองกองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ. (2563). *คำอธิบายสรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 20*. กรุงเทพฯ: กองกองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ. หน้า 2.

สุนัขนำทางอีกด้วย ซึ่งการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับผู้พิการทางสายตาจะได้กล่าวในบทต่อไป

ตารางที่ 3.1 ตารางเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทย

ประเด็น	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	เครือรัฐออสเตรเลีย	ประเทศไทย
1. คำนิยามสุนัขนำทาง	<p>- สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนเป็นรายบุคคลให้ทำงานหรือปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ของคนพิการทั้งทางกายภาพ ประสาทสัมผัส จิตเวชสติปัญญา หรือความพิการทางจิต</p> <p>- สุนัขที่ได้รับการฝึกอบรมจากบุคคลองค์กร หรือหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการรับรองให้ปฏิบัติงานทางกายภาพสำหรับผู้พิการทางร่างกาย (รัฐจอร์เจีย)</p>	<p>สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้นำทางคนตาบอด สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้ช่วยเหลือคนหูหนวก สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนโดยองค์กรการกุศลที่กำหนดเพื่อช่วยคนพิการที่มีความทุพพลภาพ</p>	<p>- สุนัขหรือสัตว์อื่น ๆ ที่ได้รับการรับรองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือดินแดนเพื่อช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพในการบรรเทาผลกระทบจากความทุพพลภาพ หรือได้รับการรับรองจากองค์กรฝึกสัตว์ตามที่กำหนดในข้อบังคับ หรือได้รับการฝึกอบรมเพื่อช่วยเหลือผู้ทุพพลภาพในการบรรเทาผลกระทบของความพิการ เป็นต้น</p>	ไม่ได้กำหนด

ประเด็น	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	เครือรัฐออสเตรเลีย	ประเทศไทย
1. คำนิยามสุนัขนำทาง (ต่อ)	- สุนัขหรือสัตว์อื่นที่กำหนดไว้โดยฝ่ายปกครองซึ่งได้รับการฝึกเป็นรายบุคคลให้ทำงานหรือปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนตัว (รัฐโอเรกอน)		- สุนัขที่ได้รับการฝึกอบรมหรือกำลังได้รับการฝึกอบรมโดยตัวแทนขององค์กรที่กำหนดไว้หรือสุนัขที่ได้รับการฝึกอบรมหรือกำลังได้รับการฝึกอบรมโดยบุคคลที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ (รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย) - สุนัขที่ได้รับการฝึกฝนให้แสดงลักษณะทางกายภาพและพฤติกรรมเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีความทุพพลภาพเพื่อสนับสนุนความต้องการของบุคคลที่มีความทุพพลภาพ (รัฐควีนส์แลนด์)	

ประเด็น	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	เครือรัฐออสเตรเลีย	ประเทศไทย
2. การขึ้นทะเบียนสัตว์นำทาง	ไม่ได้กำหนด	ไม่ได้กำหนด	กำหนดให้สถาบันที่ฝึกฝนสุนัขนำทางสามารถออกบัตรประจำตัวสำหรับสุนัขนำทางที่ผ่านเกณฑ์ขั้นตอนการทดสอบการเข้าถึงสาธารณะ (Public Access Test (PAT)) เพื่อเป็นการรับรองว่าสุนัขนำทางหรือสัตว์ช่วยเหลือนั้นมีความปลอดภัย มีประสิทธิภาพในสาธารณะเมื่อสุนัขนำทางผ่านการทดสอบแล้ว คนพิการทางสายตาสามารถให้สถาบันนั้นออกใบรับรองและขอบัตรประจำตัวได้ โดยผู้บริหารของหน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ที่พิจารณาคำขอการมีบัตรประจำตัว	ไม่ได้กำหนด

ประเด็น	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	เครือรัฐออสเตรเลีย	ประเทศไทย
3. การตรวจสอบ ติดตาม และ ประเมินผลสัตว์นำทาง	ไม่ได้กำหนด	ไม่ได้กำหนด	<p>บัตรประจำตัวมีอายุ 5 ปี นับจากวันที่ออก เมื่อบัตรครบอายุตามที่กำหนดแล้วจะต้องมีขั้นตอนของการต่ออายุบัตรประจำตัวผู้ดูแล โดยให้คนพิการติดต่อผู้ฝึกสอนของคนพิการประมาณ 60 วันก่อนบัตรประจำตัวของผู้ดูแลจะหมดอายุเพื่อต่ออายุบัตรประจำตัวผู้ดูแล โดยจะต้องมีการทดสอบสุนัขใหม่อีกครั้งซึ่งจะมีกรณีที่บัตรประจำตัวผู้ดูแลอาจถูกระงับหรือยกเลิกในกรณี เช่น สุนัขของคนพิการทางสายตาจะกลายเป็นความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพ</p>	ไม่ได้กำหนด

ประเด็น	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	เครือรัฐออสเตรเลีย	ประเทศไทย
3. การตรวจสอบ ติดตาม และ ประเมินผลสัตว์นำทาง (ต่อ)			ของคนพิการเองหรือของคนอื่น คนพิการไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสุนัขอีกต่อไป หรือสุนัขที่แสดงบนบัตรจะเกษียณหรือตาย	